

Pserhofer J.

gyógyszerész Bécsben.

Singerstrasse 15. „zum goldenen Reichsapfel“.

Ajtó lja a t. olvasóknak az alatt jegyzett és sok évi tapasztalat után jeleseknek bizonyult gyógyszerészeti különlegességeket és hatásos házi szereket.

NR. Megre de'ésnekál kérem a cím és postállomás pontos megjelölését. — Az alán felsoroltakon kívüli még sok egyéb különlegességnek készletemben és netán készletemben nem levő szereket iránti megrendelések lezáróbb idő alatt és legutányosabban eszközölhetők, és felülvizsgálásuk szigorúbb készséggel jár. — Küldemények a vidékre, bérmentesítet pénzküldés vagy utavélet mellett. — Vüéki megrendeléseknél csomagolási díj darabonként 10 kr. számítatik nagyobb küldeményeknél csomagolás saját költségére. Ismételésűsítők jutalékban részesülnek.

Akustikon (fülszesz) 1 üvegcse 1 frt o. ó. A tület mindig meleg és nedves tartja, olalmaza megkülés s ennek következményei ellen; kövveti szabályos képződését a fülszárnak, melynek hiánya főké oly sok fülbajnak.

Havasí fű-szesz W. Ottm. Brnhardtól. Münchenben, a müncheni első orvosi teki-télyek által legkitünőbb házszernek ajánlatot mindennemű gyomorhajók, különösen emészi és ztyngeség, étvágyhiány, gyomorhurut stb. ellen s ezerszer-sen bevált. Üvegcseje 70 kr.

Amerikai köszvény-kenőcs. Gyorsan és biztosan hat, kétségtelenül legobb szer minden köszvényes és eszios baj, nevezetesen háterincabaj, tagcsakgatás, görce, ideges fogfájás, fejfájás, fülzsakgatás, stb. stb. ellen. 1 frt 20 kr.

Anatherin száj-víz, es kir. szab. valódi találmány elismert legjobb fogfegtartó szer, 1 üvegcse 1 frt 4 krajczár.

Szem-essentia dr. Komershausenól. A látóerősítésre és fenntartásra; eredeti üy geszében 2 frt 50 kr. és 1 frt 50 kr.

Benczés tapasz Haubertól, kitünő szesz nyilt sebek ellen. Egy tégly 40 kr.

Vértisztító labdacok Pserhofer J.-tól. Labdacok neve alatt; s midőli nevet teljes joggyal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben e labdacok esodás hatása, ezerszeresen be nem bizonyítottak volna. A legmakacsabb esetekben, melyekben minden egyéb szer sikertelenül alkalmat adott, ezen labdacok számtalan-szor és a legrovidebb idő alatt teljes gyógyulást eredményeznek. 1 doboz 15 labdacossal 21 kr., 1 takeres 6 dobozzal 1 frt 5 kr., postán küldve 1 frt 10 kr. (1 takeresnél kevesebb sem küldetik szét). Számtalan levél érkezett, melyek iról hálat mondanak a piú lákéri, melyeknek a legkülönfélebb és legsúlyosabb betegségekben egészségük helyreállítását köszönik. A ki csak gyszer megkísérelte, tovább ajánlja.

Chachou aromatisée, kallemetlen lehetét, mely dohányszás stb. következménye, 1 szelecsse 50 krajczár.

Chinai toilette-szappan, a legkülönfélebb szappangyártás terén. Használata után a bőr bársny sima, less és igen kellemes szagot tart meg. Igen sokáig tart és ki nem szárad. Egy darab 70 kr.

Fiaker-por, kitálmányosan ismert jeles hálszser hurut, rekedtség, fojtóköh, stb. ellen. 1 doboz 35 kr.

Fagy-balszam Pserhofer J.-tól évek óta legbálsos szereket van elismerve mindennemű fagybajok és idült sebek s ellen. 1 tégly 40 kr.

Hus-kivonat dr. Liebig utasítása szerint készítve a Liebig-társaságtól. Fray-Bentóban, eredeti csomagolásban 1 font frt 5.30 1/2; font frt 2.75, 1/4 font frt 1.55, 1/8 font frt 85 kr.

Golyva-balszam, megkülés szer székéros nyak ellen 1 üvegcse 40 kr.

A legtöbb elősorolt specialitász kapható Budapestben TÖRÖK JÓZSEF 5024 gyógyszerész urnál, király-utca 7. sz.

A sok ezer fiatal ember között, kik a Winkelmayer-féle bojtortjángyökér-esszencia; által néhány nap alatt erős szakállt nyertek, van egynehány, kik e szer segítségével akkora szakállt és hajzatot kaptak, miszerint ajánlat téte-tett nekik, hogy magukat különböző városokban bemeneti díj mellett mutogassák.

Csupán azon körülménynek, hogy e szer hatása minden polgárosult államban érvényesült, tulajdonítható a parókák s egyáltalán minden hamis haj használatának évről-évre történő gyérülése; miután azt, a mi eddig hamis volt, most valódi minőségben lehet megszerezni, erre vonatkozólag számos elismerő irattal bírok s azokat mindenkinek kívánatra elmutatom. Ki lettem már tüntetve a tudomány és művészet arany érmével is.

ÁRAK: Egy üvegcse bojtortjángyökér-esszencia 90 kr.; egy tégly bojtortjángyökér-kenőcs 50 kr.; egy üvegcse bojtortjángyökér-olaj 40 kr. — Szállítással 10 kr. külön a csomagolásiért.

Szállításokat az öszeg beküldése vagy postai utánvét mellett (de 1 fontnál nem kevesebbet) pontosan eszűsöl a központi raktár: J. Winkelmayer, Bécsben VI., Gumpendorferstrasse 159.

Kapható még: Budapestben: Török J. gyógyszer, király-utca 7. Temezvár: Jancsón Erő, gyógyszer, Károlyváros; Székely Miklós gyógyszerész, Gyöngyös; Nádor, gyógyszer, Pozsonyban Karrer J. illatsz., hallaskapu 216. Zágrábban Mittelbach J. gyógyszerész.

Kérem mindannyiszor hálaértesítést a Winkelmayer J. bojtortjángyökér-esszenciájáért, a mind g arra ügyelni, hogy minden üvegcse nevében és lakcímem rajta legyen.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapestben, egyetem-utca 4-ik szám.

Budapest, gyár-utca 16. sz. Pozdech József utódai, Thury János és Kósts Imre újmodoru harang-felszerelési és fu-vó gyárában

minden nagyságu harangok öntése és oly modoru felszerelése vállaltatik el, hogy a harangok használata a koronában tizenkétzeri megfordíthatás következtében, csakne örökösnek mondható, mert a kikoptott helyek minden fordítás által a megrepedést lehetetlenítik. A haranghúzási erő hatodrészére apad le. — Készítetnek e gyárban ve-tvas állványok is, melyek a harangokat támasztályban megvédik. — Szolgál e gyár mindennemű fuvókkal, ülőkkel és bármí néven nevezendő kovász-szerszámmal; javít mindenféle, a nagyszerkóvácságuba vágó eszközöket; becsoról harangokat és ütőket is. A nagyérdemű közönség becaes megrendelésért tisztelettel kérétk. 5058

BUDAPESTI SZEMLE

a M. Tud. Akadémia megbízásából szerkeszti GYULAI PÁL.

1879. január—február. 37-ik sz. Ára füzve 2 forint.

- TARTALMA:**
- I. Adatok Petőfi életéhez. ORLAY SOMÁTÓL.
  - II. Az angol alkotmány általános jellemzése. KAUTZ GYULÁTÓL.
  - III. Walt Whitman, Amerika egy új költője. I. S.
  - IV. Comte Ágost társadalomtani nézetei. BEÖTHY LEÓTÓL.
  - V. Dante Divina Commediájából. SZÁSZ KÁROLYTÓL.
  - VI. Toldy Ferencz hátrahagyott irataiból. T. I.
  - VII. A II. József-altárna megnyitása Selmezen. SZABÓ JÓZSEFTÓL.
  - VIII. Daudet Alfonz. RIEDL FRIGYESTÓL.
  - IX. A csavargó. Beszély BEÖTHY ZSOLTÓL.
  - X. Költmények Szász KÁROLY, GYULAI PÁL és GYÖRY VILMÓSTÓL.
  - XI. A magyar zene és a cigányok. BERTHA SÁNDORTÓL. Bartalus István bevezetésevel.
  - XII. Magyar nyelvmélekek. SIMONYI ZSIGMONDTÓL.
  - XIII. Értesítő: TAINE H.: Les origines de la France contemporaine. — II. La Revolution. — M. A. — AGAI ADOLF: Porzó tárczalevelei. — SCHMIDT A.: Pariser Zustände während der Revolutionszeit von 1789—1800. — WERTHEIMER EDE. — II. KÁKAI ÁRANYOS: Gróf Andrásy Gyula. Politikai élet-é jellemrajz. — PULSZKY KÁROLY: Az országos képtár kiváló művei. HENSZLMANN IMRE. — NEUGEBAUER L.: Gedichte von A. Petőfi. — s. m. MÜLLER MIKSA: Felolvasások a nyelvtudományról. Ford. SIMONYI ZSIGMOND. — Petőfi összes költeményei.

A Budapesti Szemle tájékozni igyekszik a magyar közönséget azon eszmékről, a melyek világszerte foglalkoztatják a szellemeket s mintegy közvetítő kíván lenni egyfelől a szaktudomány és mivel közönség, másfelől a hazai és külföldi irodalom között.

E folyóirat a Magyar Tudományos Akadémia megbízásából és támogatásával jelen ugyan meg, de a cikkek irányáért és tartalmáért egyedül a szerkesztőség felelős.

Megjelen évenként hatszor, kéthavi kötetekben, 13—14 ivnyi tartalommal. Előfizetési ára, bérmentes küldéssel, egész évre 12 frt, félévre 6 frt. Minden egyes szám 2 frton megszerezhető.

Előfizetéseket minden könyvtáros elfogad. Franklin-Társulat, magy. irodalmi intézet és könyvnyomda Budapestben.

Az angol-afghanisztani harczeret feltűntető térkép. ÁZSIA TÉRKÉPE.

Legujabb kiadás. Hosszasága 48 cm., szélesége 40 cm. Ára bérmentes megküldéssel 55 kr.

Legcélszerűbb az öszveget posta-utalvánnyal beküldeni.

Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda BUDAPEST (IV. ker. egyetem-utca 4. szám).

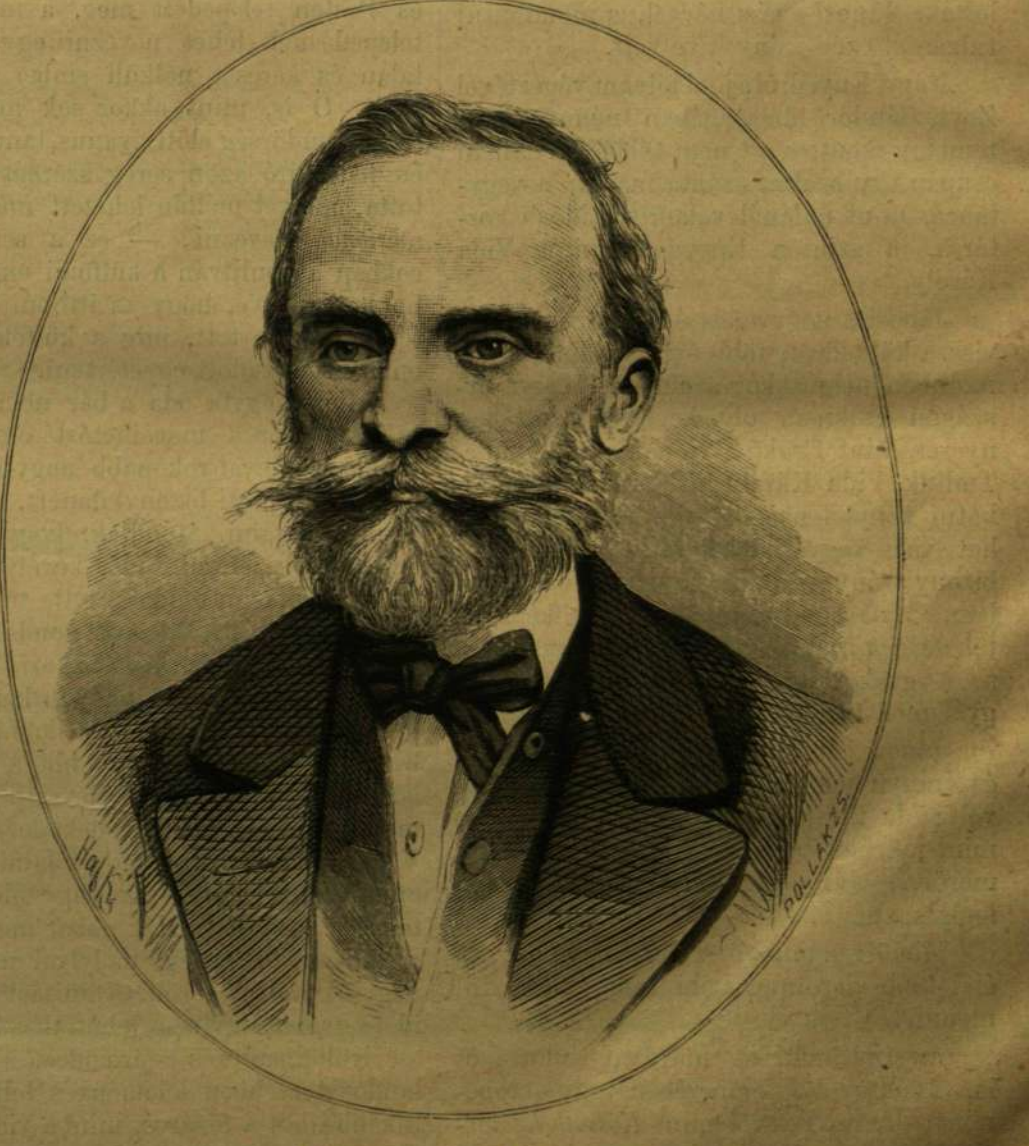
Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre — 12 frt, félévre — 6 *; Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre — 3 frt, félévre — 4 *; Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre — 6 frt, félévre — 3 *.

2-dik szám. 1879. BUDAPEST, JANUÁR 12. XXVI. évfolyam.

JÁNOSI FERENCZ. (1819—1879.)

JÁNOSI Ferencz 1819-ben deczember-hóban született Deézszen. Atyja Mózes kitünő ügyvéd s mint egyszersmind vármegye ügyvéde tekintélyes társadalmi állást foglalt el. Három élő fia, négy leány közt Ferencz volt a legidősebb, kit az enyedi főiskolába küldött. Kiváló ész, ép kedély, szokatlanul erős akarat és némi rátartás a jobb barátságát s mindenki becsülését szerezte meg neki. Bár szünidő alatt otthon történt vele, de az iskolában nagy hire lett egy esetének. Egyszer a vakációról egy esonka ujjal jött vissza. Otthon ez a baj érte: Egy malacz a kapu alá szorult, Ferencz rögtön megmentésére siet, de az anyakocza dühösen oda rohan s leharapja egyik ujjának egy izét. Szerencsére egy balta volt véletlenül a fü kezében, melylyel rácsapott a támadó fejére, mi megmentette nagyobb veszedelemtől. Az orvos bekötvé a sebet, János meg aznap maga tréfálva mutogatta barátjának ujjá spiritusba tett részét. Maga soha sem dicsekedett vele; de szem- és fültanútól ki ma is él, hitelesen tudom.

János az enyedi iskolában az ugynevezett „urfiak“ sorába tartozott, s míg a kilencz évi folyamból állott alsó osztályokat végezte, hazuról vala módja benne. De a családapának sokba került a számos gyermek gondos nevelése s talán a kevéssé szigoru gazdálkodás is. Mikor meghalt, a bőséghez szokott örökösöknek majd semmije sem maradt. Ferencznek, ki már az alsóbb osztályokat végezte, nemcsak maga sorsa, hanem öcseseié és hűgáié is gondot adott, miután az anya is elhalt volt, kire rendkívül érzékeny kegyelettel emlékezett élte utolsó napjaiban is, mikor pedig emlékező tehetsége merőben elhagyta volt. János alig haladva meg a serdülő kort, azt lehet mondani, érett ember, kész jellem, az volt már, a mi mindig egész későbbi életében. De egyszersmind, atya halálával oly szegény, mint akármelyik azon alumnusai közül az anyaiskolának, kit a székely ember kis korába kihozott, adott neki egy huszast s ott felejtette min-

JÁNOSI FERENCZ.

voltak ellenszenvai, melyeket nem is titkolt. A tulságig menő tisztaság-szeretet már fiatal korában alkalmatlan volt sok vele érintkezésben levőre nézve, ha oly mániás-szerűvé nem fejtett is, mint későbbi éveiben.

Politikai elveinél fogva nem szerette az arisztokráciát, melynek hibáira szokott találó élességével erős dolgokat tudott mondani néha. Azt gondolom, eredeti hasonlata volt, midőn egy polemikus hírlapi cikkben ezen tulhajtott, de erélyes szavakat irta: „Aristokráciánk olyan, mint a krumpli, melyben a mi jó, az a föld alatt van.“ Mindemellett demokrata sem volt. A felséges népek a piszkot és büzt nem tudta megbocsátani. Ha választani kell vala, inkább urakkal evett volna egy tából cseresznyét.

Mig majd minden tehetségesebb ifju a harminczes években kísérletet tett a versírásban: ő, tudtommal, sem versben, sem prózában kísérletet nem tett a költészet terén. Egáltalában nem készült arra, hogy író legyen. Annira nem, hogy bár jól irt, az orthographia mind végig gyenge oldala volt. Az enyedi iskolában idősb Szász Károly lelkesítő hatása alatt a latin nyelv helyett a magyar vált általános tanyelvvé; a klasszikusok mellett a reál tudományok is nagyobb tért foglaltak. A jogi, theologiai kenyértudományok mellett a matematika és természet-tudományok nyertek lendületet. A hafalmas szónokvezér a politikai téren is nagyon ki-tünt, példánykép volt a fiatalság előtt, ki a jog helyett számtant, physikát, vegy-tant adván elő, a liberalizmus színében tüntek fel ezen szakok szemben a többivel, mig a latin nyelv, klasszikusok, philo-sophia, történet, jogtan mind a csökönyös konzervativizmus akkori rossz hírében állottak. Jánosi egész hévvel, s mondhatni tulzással ezen irány hive volt.

Nagy-Enyedrőla jogi folyam végeztével Zeyk Sándor társaságában német egyetemre ment, s ott nem többféle, hanem csupán egy szakra szánta magát, a vegy-tanra, mint nálánál valamivel idősb kortársa, a szintén Enyeden tanult Vida Károly.

Jánosi a negyvenes évek közepén tért vissza külföldről, több évi künnlélet után. Azonban még akkor a chemia Magyarországon csaknem oly kevéssé adott kenyeret, mint Czako atyjának az alehymia. Tudjuk, Vida Károly hírlapíró lett, mondhatni kénytelenségből. Vajha megmaradhat vala vegyésznek! Mily szegénységi bizonyítvány az országára, hogy oly szakban, mint a vegytan, kitünően képzett, tehetséges ifjak se az elméletre tanszéket, se a gyakorlatra nem találtak egy-egy gyár mellett alkalmazást!

Jánosi képtelen lesz vala oly szellemű és irányu journalistikára, minő a Vidáé volt; de tudjuk, hogy elvégre maga is mint journalista és író többnyire szakjától merőben elütő tárgyakkal volt kénytelen foglalkozni.

Mielőtt azonban ez történt volna, az élet több viszontagságán kellett keresztül mennie.

Az 1848-diki ár magával sodorta őt is. Azon év szeptemberében vagy oktoberében Jánosi Pestről mint *Kossuth-huszár-tizedes* érkezett Kolozsvárra az ott képződő hasonnevű svadronhoz. A sok akkori hal-

latlanság közt egyik volt az a tünemény is, hogy ily rendkívül finnyás vézna ember fölcsap az istállóli életre s ellenséget akar apítani kardjával; de még inkább, hogy ez a függetlenséget szerető makacs egyén aláveti magát a katonai fegyelemnek. Aktív szolgálata nem sokáig tartott. Nagy-Váradra vitték az ottani hadi gyárhoz, hol vegytani ismereteinek azt a csekély hasznát vette, hogy a puskapor-gyártás vezetésében fáradozott s salétrom fölfedezésére tett kirándulásokat az alföldön.

A forradalom legutolsó fölvonásában igen veszélyes helyzetbe jutott. A Törökországba menekülőkkel az ország határáig jutott volt. Onnan a volt kormány valamelyik tagja egy levelet adván kezébe, mint futárt küldte Aradra, vagy valamely hátramaradt katonai parancsnokhoz. De az osztrákok egy czirkáló őrzárata elfogta s Mehadia körül egy sötét helyiségbe zárták a legszigorubb őrizet alatt. Szerencsére a nála elrejtve volt levelet nem értek rá kikutatni. Börtönében nem volt mivel meggyújtja, hogy elégsse a levelet. Meg kellett azt enni, ha a különben bizonyon halált ki akarta kerülni. Azt hitte mindig, hogy ez okozta hangjának egész életén át való rekedtségét. Ebben ugyan egy kis tévedés lehet, mert ugy emlékszem, hogy még nagyon fiatal, fölserdült korában is bár átható, de tompa, rekedt hangja volt. Azonban lehetséges, hogy ezen eset által a fogatkozás nagyobb mértékűvé lett, s talán mellbizájának kifejlődése is ezen időben kezdődött.

Forradalom után nemsokára a nagy-körösi gymnáziumban a természetrajz tanára lett. Ott fordította többet magával a ma is használt „Természet könyve“t. De már 1853-ban odahagyta Nagy-Köröst, és Pesten telepedett meg, a mennyiben telepedésnek lehet nevezni egy vagyon-talan és kereset nélküli ember megszál-lását. Ő is, mint akkor sok más, a politikai rendőrség előtt gyanus, tanult ember és fiatal író azon sereg számát szaporította, melyet méltán lehetett *ithoni emigráció*nak nevezni, — ez a sereg igen sokban hasonlítván a külföldi emigrációhoz, — kivéve, hogy az ithoni meglehetősen összetartott, mig a külföldiben két ember sem tudott egyetérteni.

Miért hagyta oda a bár nem dús, de mégis közepes megélhetést biztosító, s tanult szakjával rokonabb nagy-körösi tanárságot a pesti bizonytalanért, arról nincsenek adataim. Mondják, hogy csak kevesekkel összeférni tudó, kevély és kiméletlen nyíltságú modora tette tühretlenné az ottmaradást. De azt gondolom, voltak más okok is. Az akkori kormány némileg túrtta a nem nagyon kompromittált egyének tanárkodását; de Jánosi jobban szemet szurt, mint a többi. A kormány iskolafelügyelője nem nevezte másképp, mint „az a forradalmi puskapor-csináló.“ Valószínű volt, módot fog találni rá, hogy onnan kiüldözze. — De nagyobb ok lehetett egy testi baj. Már ekkor mutatkozott rajta a mellbetegség, melylyel naponként négy-öt órai megerőltető tanítást huzamos ideig győzni ugy sem lehetett volna.

Különben erős képzelődésű s néha kalandos tervekben leleményes lelkületéhez inkább illett a főváros, mint a vidék. Mindig volt valami találmány-terve, ha nem is világra szóló fölfedezésekben, hanem a

gyakorlati élet, az ipar terén való javításokban, minő a fának rothadás elleni biztosítása vegytani uton; sokat foglalkozott a borkezelés javításának kérdéseivel. Még utolsó éveiben, mikor már betegsége testben, lélekben nagyon megtörte, sem hagyott fel a találmányokkal. Most a porsónak szilárd kösövé való összepréselésére mutatott be módot a pénzügyminiszteriumnál; majd azt az eszmét igyekezett megvalósítani, hogy a legvastagabb erdei fát egy villanyos dróttal oly könnyen lehessen keresztül metszeni, mint ezérnával a téstát. Legutoljára, midőn már beszélő tehetsége is csaknem egészen oda lett, a hadi szerek tökéletesítésére gondolt ki módot.

Ha némely kisebb, általa tervelt javítások életbe léptek is, éle nagyobbak nem valósultak. Alkalmassint nem az eszmében volt többnyire a hiba. Hogy ily találmány sikerüljön, pénz kell hozzá, melyből sokat lehessen koczakáztatni az egyelőre tökéletlen próbákra is. Továbbá kell hozzá fejlettebb ipar a mienknél, — oly tanult mesteremberek és gyárosok, kik képesek a megszokottól eltérő formákat is létesíteni. Sok különben jó eszme veszett el Magyarországon eme téren az ezekben való hiányok miatt.

De Jánosi többnyire kénytelen volt szakjától merőben elütő tárgyakkal foglalkozni. Pesten nemsokára idetelepedése után journalistikára is adta magát. Írt szép-irodalmi bírálatokat, színházi referátákat, újdonságokat, melyek chemia tanulmányaitól a lehető legtávolabb estek. Az ötvenes években a politika egy ironák kevéssé mozgást engedett. Állandó munkatárs huzamosabb ideig egy hírlapnál sem volt. Ezt egészségi állapota nem engedte. Élete utolsó husz évében többet volt ki nem járó, mint kijáró beteg. Hónapokig volt szobájának rajja. Ilyenkor könyvek fordításával foglalkozott, többnyire egy-egy barátilag önfeláldozó írrok segédelmével. Így fordította le Lamartine terjedelmes kötetét a „Girondisták Történeté“ről. Irodalmi tevékenységében és eszméi kivételében való törekvéseit különösen előmozdították Pfeifer Ferdinánd, a derék és kitünő becsületességű könyvtáros, és Török József gyógyszerész, Budapest ezen egyik legjelesebb polgára.

1860 után Jánosi olykor a politikai journalistikában is szerepelt, 67-ig leginkább a „Pesti Napló“ban. Később az „Esti Lap“nak és a „Korunk“nak volt munkatársa. Többnyire a polemikában tünt ki.

Az életben erős rokon- és ellenszenvet vezérték. A politikában ily természet mellett csak határozott pártember lehet valaki, kiméletlen az ellenfélle szemben. Ezen magyar tulajdonságra nézve ő magyarabb volt a magyarnál. Tolla élesen metsző, szenvedélyes, azonban goromba és becsületsértő soha sem volt. Meglepő érzékkel tudta fölfogni a párt elveitől való hajszálnyi eltéréseket is. Nem egyszer irt szenzációt gerjesztő támadó cikkeket.

Írt nagyobb értekezéseket is a „Budapesti Szemlé“ben. 1867 után jelent meg tőle egy „Alkotmánytan“ iskolák számára. Már az eszme is, saját eszméje, valódi érdem, s megnyerte vele Deák tetszését, ki Csengeryvel együtt fáradságot vett magának kéziratban elolvasni s benne némi

módosításokat tenni. Hogy nagyobb önálló munkát nem irt, az megfeythető egészségi állapotából. Ideje nagy részét azon tanulmányok és gondok foglalták el, melyek egészsége fentartására tartoztak. Mondhatni maga volt maga orvosa, s az egészségtan és egészségügy körül terjedelmes ismeretei voltak. Kéziratban maradt ezen szakra vonatkozó számos jegyzete. Különösen Pest egészségiügyeit egybe hasonlítva a legműveltebb nemzeteknek e téren történt javításaival, nagy figyelemmel észlelte. — A mit sok más ingyen vagy orvosára bízott kevés gonddal bír: az egészséget és egy kis erőt, neki nagy munkába, örökös gondba került fenntartani és visszavisszaszerezni. Még 1860 táján hozzáértők egész határozottsággal nem adtak két hetet elének, s ő túltele sok évvel a jókat. Gyakran, s majd minden évben kiment valamely külföldi gyógyintézetbe, vagy fürdőhelyre. Alávettette magát a legkegyetlenebb gyógymódoknak. Kiállotta a lindewiesei szomjaztató torturákat is. Ennyi gondot, időt kívánván egészsége, az lep meg, hogy annyit is dolgozott, a mennyiből annak költségei kiteltek. Mit lehetett volna tennie, ha az az erős lélek, minden akadályllyal dacoló akarata, mélyenható ész s koncentrált gondolkodás év testben lakott volna! Bizonyosnak vehetjük, hogy szüntelen munkásságát akkor mások java előmozdítására szenteli teljesen. Még örökös beteg létére is meglepő volt, mily tevékenységet fejtett ki egy-egy barátja dolgának vagy egy-egy jó ügynek előmozdításában, s mily leleményes volt finom érzéke a mások bajain való segítésben. Ha barátjaival szemben némileg követelő volt, azt kívánta, a mit ő azok helyében megtett volna. Munkájával, tehetségével némi elismerésben részesült nyilvánosan is, minek jele az, hogy 1867 óta az Országos Törvénytar és Rendeletek Tára szerkesztőjévé lett titkári ranggal az igazságügyminiszteriumban.

Betegsége mind jobban kifejtett, s talán már régebb sirba viszi, ha derék neje, kit néhány évvel ezelőtt, részint szeretet, részint a csak nőknél található önfeláldozási nemes ösztön csatolt hozzá, nem felezi vele szenvedéseit, melyek kivált az utolsó hónapokban csaknem emberfeletiek voltak.

Meghalt folyó hó 3-dik napján, élete 60-dik évében, s 5-dikén kísértük a temetőbe. Szász Károly miniszteri tanácsos, egyszersmind fölszentelt reformatus pap, mint a meghaltak fiatal kora óta barátja, tartott felette bucsuzató beszédet. Ezen jeles beszéd is, mely az által tünt ki, hogy tulzás nélkül híven jellemző s mégis megható, szintén bizonyosság mily lélek, mily szellem költözött el Jánosi Ferenczben. Béke poraival!

Salamon Ferencz.

A nap itélete.

Főn ég a nap, éltet fakasztó Élet,
Sugár-özönben árad körbe' fénye,
Se' nő, se' fogy, ha kikelet, vagy tél jön,
Nem gyúl hajnalra, nem pihen le éjre.

Ő mindig egy, csak mi, e kis göröngyön,
Kik hangyabolyként nyüszgünk, lesre járva,
Hiszszük: fáklýja immár végsőt lobbant,
Mert egy vakond-túrásnak főd be árnya.

És mert szemünknek szűkös látkörében
Mindegyre forgunk, mint a szél-vitorla,
A felhőkön át nem látva sugárt:
Magunk' hitetjük, mintha nap se' volna.

De van! s ő, mint egy véghetetlen szellem
Belát időtelen időközön át,
S multak, jövők kezdő- és véghatárát
Átfogja egyetlen pillantásával.

Ővé a tér, egy-egy sugár-nyalábka
Jut millió világból mindeniknek;
S bíró-székén megingatatlan ülve
Itél, míg ők kímért pályán keringnek.

Oh jaj! mit mondhat, látva vergődését
E porban mászó törpe féreg-hadnak!
Ki küzd s kit úz a lég, víz, föld, kór, fű, fa,
Kit támad állat s önmön vére zaklat.

Mit mondhat! látva éj-nap küzködésünk':
Barázdát túrva, föld mélyét fölászva,
Erdőn bujkálva, tengert áthajózva,
Csak hogy élhessünk egy napról a másra.

Mit mondhat ő! egyszerre áttekintve
Az eszmikót, ki halzsírt lakomázik,
A szerecent, ki bálványának áldoz,
És a fehért, ki öntelten pompázik!

Pompázik égig éró palotákban,
Melyek téglaít vör s köny fogja össze;
Lelkét, kezét lekötte millióknak,
Egyek egynek vállát biborral földözze.

S pompázik szellemének erejével,
A természet ezer titkát kitarva
S igába hajt tüzet, vizet, villámot:
Kész fegyverül gyilkos testvér-csatákra!

Oh nap! te látod bősé ölkölökösünk'
Egymásnak mint vetjük a cselt, a halót;
Kendözve, mint fedezzük arcunk mooskát,
Hazudva — mig csak sirunk feltalálók.

S rakva mindegyik önbálványa szobrát,
Melyhez az Ur házat is széjjeljeszde —
— Haszontalan minek porladjon e kő?
Hiszen, magunk' tettük már istenekké . . .

S a nap, középütt, fényes trónon ülve,
Körötte sort jár milliónyi szolga,
Végig tekint pályájuk szövedékén
S világ-ítéletet mond, ígyen szólvá:

„Ti csak járjátok a kört, mit kiszabtam,
Mig jön s megyen század nyomán a század;
S te féreg-ember, önző hitetessel,
Csak tartsd magad a nagy világ urának!

„Törvényt tevő bilincsemen keringtek,
Hogy éljete: emésztő tűzben égék;
De majd kihamvad úszkóm, széjjelomlom
S kővé dermedt Világ, örökre véged!“

Szász Béla.

A félelmes szomszéd.

Elbeszélés.

Írta: Csiky Gergely.

(Végo.)

— Uram, szólalt meg ujra a vézna fiatal ember vékony hangja, miután egy ideig hallgatva galvanizálta savó színű szemével a verejtékező tisztviselőt. Uram — hogy is hívják önt . . . ?

Csombók urnak azt sugta egy pillanatra a hivatali felsőség és megsértett büszkeség érzete, hogy felelet nélkül hagyja ez illetlen kérdést; de egy pillantás a vézna fiatal ember vészjósló arczára, elfojtá keblében az önértzes felbuzdulást, és fojtott haraggal s nem minden titkos retegés nélkül megvallá, hogy Csombók Jakabnak hívják.

A vézna fiatal ember komoran csöválta fejét, s Csombók ur ijedten vevé észre, hogy neve nem nyerte meg a félelmes szomszéd tetszését.

— Rossz név, mondá a vézna fiatal ember.

Hogy lehet valaki Csombók, s hozzá még Jakab? Használhatatlan név!

— Én becsülettel használtam ötven év óta, mondá Csombók ur titkos bosszúsággal. A vézna fiatal ember nem reflektált az emberi hiúság ez önkénytelen kitérésére, hanem ismét Csombók úrra szegezve csörgő kigyó-szerű tekintetét, tovább folytatá a vallást.

— Csombók Jakab uram — ha már ez a neve — tehát Csombók Jakab uram, volt-e már ön szerelmes?

— Tizennyolcz éves házasság vagyok, felelt Csombók ur, meglepetve a rémes kezdetű párbeszédnek e lyrai fordulata által.

— Ugy? mondá a vézna fiatal ember, sötéten és vontatva. És érezte már a feltékenység gyötrelmeit?

— Csombók Jakabné született Hankó Julianna soha sem adott okot és alkalmat ez érzésre, sem most, sem leánykorában, felelt Csombók ur fölmelegedve.

— Nem-e? Azt hiszi? Hahaha! Kaczagott démoni guynnyal a vézna fiatal ember.

Csombók ur elképedve ugrott föl asztala mellől e lovagiatlan kacagás hallatára. Férfi önértetének és násza szentségének e vakmerő lábbal tiprása esordultig tölté a mértéket. Reszketett a haragtól és felindulástól, keze ismét a papírosvágó olló felé nyúlt, ajkán borzasztó kihívás lebegett, midőn a vézna fiatal ember lassan, nyugodtan fölemelkedett székéről s néhány lépést tett Csombók ur felé, kit az ellenség támadó mozdulata egyszerre ismét figyelmessé tett veszélyes helyzetére. Elfojtotta tehát lázongó indulatát, összeszorította ajkait, s azon mértékben, a mint a vézna fiatal ember feléje közeledett, hátrált Csombók ur a maga széke felé, mig végre csüggedten reá ereszkedett s titkos remegéssel tekintett a vézna fiatal emberre, ki közvetlenül előtte állt összefonott karokkal és vészjósló tekintettel.

— Az én nevem Zalabéri Zoltán, mondá a vézna fiatal ember.

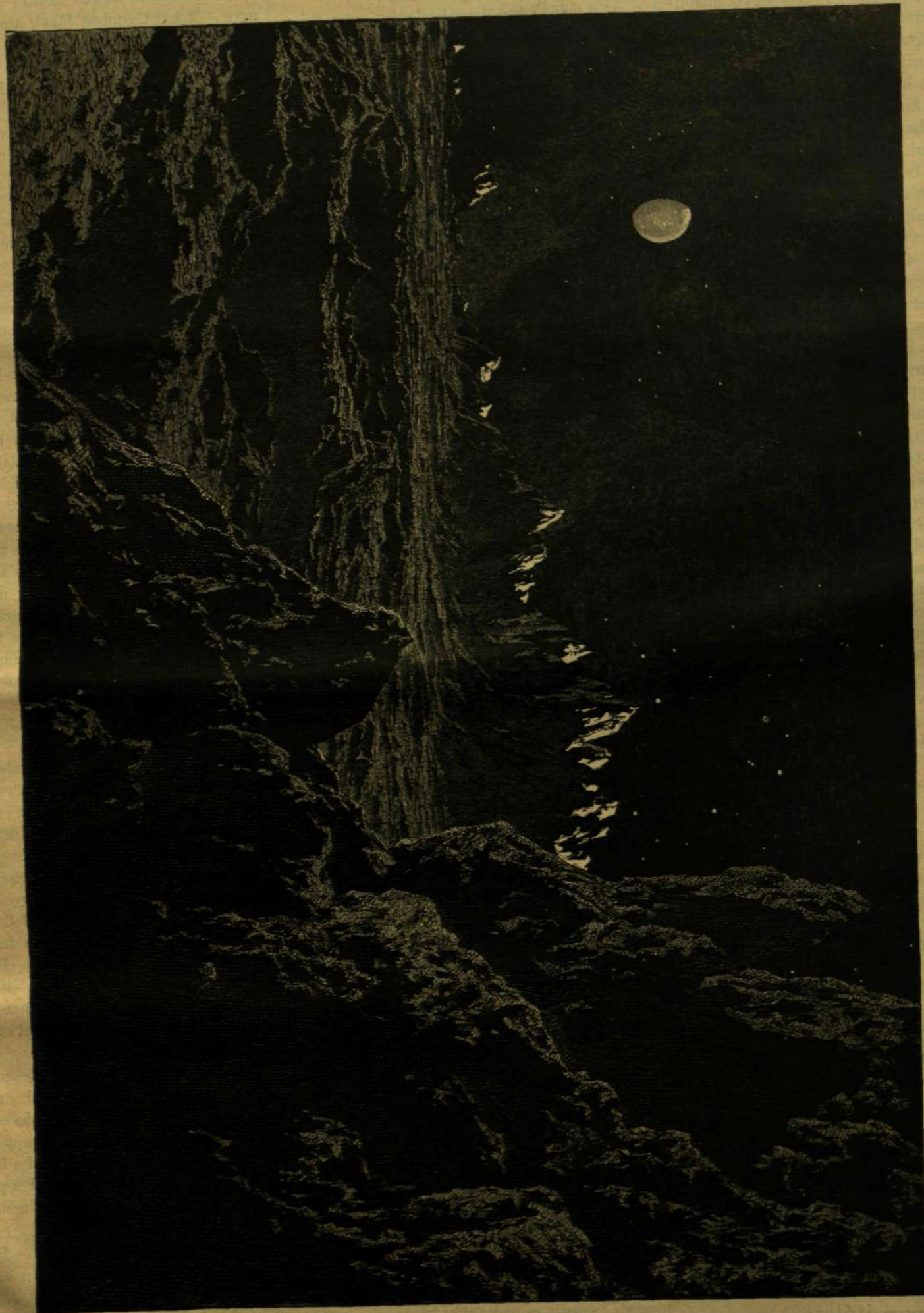
— Örvendek, hebegett Csombók ur kénytelen udvariassággal. Szeretett volna már menekülni a szobából, de a vézna fiatal ember fenyegető alakja elálta útját. Szent isten, gondolá magában Csombók ur, mi lesz belőlem? Ez az ember vagy örült vagy valami kétségbeesett gonosztevő. Mindkét esetben el vagyok veszte. — Csombók ur istennek ajánlotta lelkét, még egy bucsugondolatot szentelt a tiszta hírében megsértett Csombók Juliannának, s elhatározván, hogy lehető szelid és alázatos viselettel igyekszik megengesztelni veszedelmes szomszédját, a kétségbeesés tompa érzéketlenségével várta a bekövetkezendő eseményeket.

— Tehát nem érezte a feltékenység gyötrelmeit? mondá a vézna fiatal ember maró guynnyal. Szegény ember, hahaha! Soha sem lihegett száraz ajka néhány enyhítő véresebb után, soha sem vágyott körmeit szívébe vágni a hűtelennek, soha sem fordította halántékának a pisztoly tántangó üregét, soha sem marcangolta véresre önnön kebelét? Feleljen!

— Nem volt szerencsém, mondá Csombók ur alázatos udvariassággal.

— Kár! mondá a vézna fiatal ember, s egy pillanatil komoran elmerengett, mialatt Csombók ur nesztelenül, de siker nélkül a papírosnyíró olló közélébe iparkodott jutni.

— Elmondok egy történetet, mondá a vézna fiatal ember, ismét Csombók úrra szegezve átható színű szemét, s oly közel lépett hozzá, hogy a boldogtalan tisztviselő és családapa kénytelen volt lemondani a menekülés legkisebb reményéről is. Elbeszélék egy történetet, jól figyeljen rá, véleményét kell róla mondania.

A föld, a holdból nézve.

TÁJKÉP A HOLDBÓL.

— Saját történetét akarja elmondani. Szent isten, mi esoda szörnyű bűnlajstromot fogok hallani, gondolá magában a verejtekező Csombók ur, a borzadály és kíváncsiság vegyes érzésével.

— Volt egyszer egy ifju ember — kezdé komoran elbeszélését a vézna fiatal ember — hogy hol? nem tartozik a dologra. Szegény volt és lángszellemű, megvetette a közönséges munkát és éhezett, szívében vad lánggal égett a szerelmi vágy és nem volt lény, a ki megértse. Az ifju — nevezzük Zenőnek — tehát Zenő végre arra szánta magát, hogy éjjelenként a temetőbe járjon, s midőn a bagoly huhogása az éjfélt hirdeti a kísérteteknek, felássza az új sírokat s a halottak gyűrűit és ruháit leszedje . . . .

— Nagy ég! nyögött rémülten Csombók ur.

— Tetszik önnek? kérdé a vézna fiatal ember kegyetlen örömmel.

— Borzong a hátam, rebegett Csombók ur.

— Annál jobb, mondá a vézna fiatal ember oly sötét meglepéssel, hogy Csombók ur haja szála az ég felé meredtek.

— Zivataros éjszaka volt — folytatá a vézna fiatal

ember kísértetes elbeszélését, — harsogott az ég dörgő haragja, cikáztak a sustorgó villámok, huhogott a bagoly, suhogtak a temető szellemlakói, midőn Zenő a sirkertbe lépett ásójával. Nem messze a kalváriától állt egy frissen hantolt sírdomb, tegnap temettek bele egy büszke, ragyogó fiatal leányt. Zenő felásta a sirt, kiemelte és kinyitotta a koporsót, felhajította a szűzi fátvot, mely a halál arájának merev arcát fedé, és őrzőgő sikoltással reá borult . . . Ő volt . . .

— Kicsoda?

kérdé Csombók ur, elfeledve a pillanat izgalmában rémes helyzetét.

— Ő — szívének imádottja, a büszke urhölgy, az elérhetetlen csillag. Itt feküdt, hidegen, megtörve, elhamvadva. Zenő ráborult és izzó csókokkal borította fagyos ajkait. Az eső zuhogott, hideg szél süvöltött a sírdombok közt, a koporsó tele lett esővízzel, s a forró csókok és a hideg esővíz vegyes hatása alatt egyszerre megborzongott a holt leány teste.

— Uram ne hagyj el! mondá Csombók ur.

JOACHIM JÓZSEF.

— Igen, megborzongott, mondá a vézna fiatal ember, vad meglepéssel pillantva izgatott hallgatójára — és Zenő remülettől s őrzőgő örömmel felsikoltott. A leány élt, neki köszönte életét, övé leti, a sirtól váltotta vissza, senkinek sem tartozott vele. Karjaiba ragadta az éledő leányt, s miután lábával visszarugta a sírba az üres koporsót s hamarjában behantolta, drága zsákmányával elrohant a temetőből. — Hogy tetszik? Csombók ur kimondhatatlan irtózáttal te-

Csombók ur kegyetlen volt kínos erőlködéssel kaczagni, mialatt fogai összeverődtek a borzalomtól.

— Egy éjjel — folytatá a vézna fiatal ember ismét elkomorodva, — midőn Zenő visszatért a temetőből, néhány gyűrűvel és két selyem szemfedővel — mert régi keresetét ezután is folytatta — Csilla meglátta az egyik gyűrűt, felsikoltott és elájult. Zenő a végzetes gyűrűre pillantott és megfagyott a vére. A gyűrű kövére Csilla arezképe volt festve, oly élethiven, hogy azonnal rá lehetett ismerni. Mit jelenthetez? Zenő szívében felébredt a féltékenység szörnye. Leöntötte az ájult hölgyet egy korsó hideg vízzel, megragadta kezét és fogcsikorgatva kérdezé sikoltásának és ájulásának okát. Tudja, mi volt az?

— Nem, mondá Csombók ur, lihegve az izgatottságtól.

— Nem is gyanítja? kérdé a vézna fiatal ember szigoruan.

— Nem, felelt Csombók ur remegve.

— Annál jobb, annál meglepőbb,

A JÉGEN.

uj tény, s nem birta elfogadni ez Ezeregyjé-beli mesét, így szólt:

— De uram, mivel bizonyítja be ön előttem e történet igazságát; s mikép jutott ön ahhoz, hogy engem föltaláljon?

— A bizonyítékok nálam vannak, szólt Sharp ur, börtáskáját kezébe ragadva s szemmel láthatólag visszahőkölve a kétely nyilatkozatára. A mi azt illeti, mikép találtam fel önt, az nagyon egyszerű. Öt év óta keresem. A rokonság-kutatás, a mint mi nevezzük az angol jogban: „next of kin“, a mire annyi sok egyenes magszakadási esetben szükség van, czégünknek egyik sajátossága. A Gokul-begum öröksége már épen öt év óta foglalkoztat. Minden irányban megindítottuk kutatásainkat, s száz létező Sarassin család nemzetségtáblát felhántuk, a nélkül, hogy egyetlen Izidora akadtunk volna. Már azt hittem nem is létezik több Sarassin Franciaországban, mikor tegnap reggel, a „Daily-Telegraph“-ban egy tudósítás öltött szemembe, egy orvosi kongresszusról, melyben egy ily nevű orvos nevezetes előadást tartott, egy előttem még ismeretlen

Bryah Jowahin Mothooranath, van szerencsém magamat ajánlani.

S ezzel, alázatos hajlongások közt, hátrafele menve, eltávozott s a bálulatóból magához térni alig tudó örökösét magára hagyta, kezében az irományokkal.

(Folyt. követték.)

Egyveleg.

A belgák 1880-ban ünneplik meg függetlenségük 50-ik évfordulóját s ez alkalommal nagy nemzeti kiállítás is rendeznek.

A Néva jegén. Szt.-Pétervár mellett új nyilvános közlekedési eszközök állítottak fel. Kis szánkákon 3—5 egyént kocsizó emberek tolnak át a jegen nappal 5, éjjel 10 krajczárért. Helyenként jól futott menhelyek vannak.

Boldog emberek. Az ausztráliai sziget-tengeren Pitcairn szigetről aligha tud valamit a világ. A kis szigetről nem régebben hozott hírt egy ott járt gőzhajó. Pitcairn szigetén nincs pénz, nincs kormány, nincs magán vagyon, pedig a lakosok nem is vad emberek. Egyedüli tekintélyük bizonyos Young nevű

Louis király azonnal a helyszínére ment, egy a király atyja és testvére és a miniszterek is. A romok alatt 8 embert találtak halva. A belemi torony a hajdani Jeromos-rendiek kolostorának volt egy része. A párisi kiállításon ez épület remek homlokzatának utánzata ékesítette a portugall osztalet.

Olajfák tenyésztése végett Viktoriában (Ausztrália) egy társaság alakult; a talaj itt kiválóan alkalmas az olajfák tenyésztésére.

A hullák elégetését Rio-Janeiroban is elfogadták s külön égetőhelyet építettek. A buzgalom ez irányban igen nagy s már azon működnek, hogy a város egészségi állapotának megőrzése végett husz mérföldnyi környéken minden temetőt bezárjanak.

A geraniumokat Dél-Afrikában igen hatásos elenszernek tartják a kigyók ellen. A virágok ugyan közönyösek, de a levelekben nagy mennyiségű szagos olaj van, melytől a kigyók félnek. Egy misszionárius geraniumokkal ültette körül lakását s a kigyók soha sem közelednek ahhoz.

A délamerikai hírlapírók épen nem udvariask egymás iránt, ha valami fölött összeperelnek. Így például a „Buenos-Ayres Herald“ spanyol kollegájának a „Nacional“-nak szemére vetvén, hogy egy újdonságot tőle átvett a forrás megnevezése nélkül

DR. SARASSIN HÁTRADÓLVA BŐR KAROSSZÉKÉBEN.

SHARP UR, BÖRTÁSKÁJÁT KEZÉBE RAGADVA.

A BÉGUM ÖTSZÁZ MILLIÓJA.

Sarassin. Azonnal elővettem az e névre szóló összes jegyzeteinket s meglepetéssel győződtem meg, hogy Douai városa egészen kikerülte volt figyelmünket. Meg voltam győződve, hogy helyen nyomon vagyok, azonnal vasutára ültem s Brighton-be siettem. Láttam önt kilépni a kongresszus üléséből, s meggyőződésem teljes bizonyossággá vált. Ön szakasztott más, valódi élő arcképe Langévol nagy-nagybátyjának, a mint egy birtokunkban levő fényképen ábrázolva van, Sarasoni hindu festő által festett olajkép után.

Sharp ur egy fényképet vont elő jegyzőkönyvecskéjéből, s azt Sarassin tudomán adta át. E fénykép magas termetű férfit ábrázolt, felséges szakállal, hegyes turbánnal s indiai shal-szövetből készült háló kabátban; a kép háttérében egy távoli csata füstje gomolygott.

Miga tudor az arcképet nézte, Sharp ur iratokat vett elő a börtáskából s azokat átnyujtva így szólt:

— Ez iratok még jobban fel fogják önt világosítani. Önnél hagyom azokat s két óra múlva visszajövök, átvenni rendeleteit. — Sir

főnök, ki egyszersmind tanítójuk és papjuk. A szigeten a földet a lakosok közösen művelik. A lakosok száma, kik mindnyájan fegyveresen járnak, azelőtt 200 volt, most csak 87. E gyarmatot néhány, lázadás miatt partra tett matróz alapította 1788-ban, néhány otaiti férfit és nővel. Az otaitik később az európaikat legyilkolták, kivéve bizonyos Smithet, kit a nők „megmentettek“, később azonban övéik bünhődéséért agyonütöttek. 1856-ban a fennmaradtak egy kisebb szigetre telepedtek át, melynek mostani neve Norfolk-sziget. A nők tehát ezen republikánus államszervezet előtörténetében épen oly fontos szerepet játszottak, mint hajdan a Capitolium ludjai.

Egy világhírű műemlék elpusztulása. Lissabon mellett a Belem torony (torre de Belem), mely egykor államfogházul szolgált, a góth építészlet legremekesebb műemlékeinek egyike, december 18-án beomlott. A pompás mór stílusban épült galleriának költséges kiépítését nemrég határozták el, s az eredeti terv szerint akarták befejezni az építkezést. Már vége felé közeledett is a munka, midőn az említett napon reggel 9 órakor rémitő recsegés-ropogással az egész épület összeomlott. Az áldozatok számát egyelőre nem konstatahíhatták. Roppant nép gyűlt össze az omladékhöz, mely egyszerre így vált semmivé. Dom

egy szólt: „Ti a föld nyomorult férgéi nem tudtok megélni, ha mástól nem loptok.“

Bismarck kölni szobra alá Busch könyvét is odatette a bizottság, nyíltan kimondván ohaját, hogy az utókor a vasember jellemének gyenge oldalait is megismerje.

Az első bankocsináló. A bankjegyeket, mint egyik fajtát a statusadósságnak, Anglia hozta forgalomba, a szegénységi törvény alkotásával majdnem egyidejűleg. Az első hatvanégy évben senkinek sem jutott eszébe a hamisítás, míg 1758 körül egy straffordi vászonkereskedő; Vaghan William, nem annyira szükség, mint kiváncsiságtól sarkalva, vajjon nem tudna-e ő is bankjegyeket készíteni, jutott azon szomorú dicsőséghez, hogy őt nevezhetjük első bankjegyhamisítónak. Ime ilyen utakon lehet az ember halhatatlan!

Sphymophon. Dr. Stein frankfurti orvos új vilámkészületeket talált fel, mely egy neme a mikrofonnak. E sphymophon nevű készülék segítségével — ha telephonál kötetten össze — az érverés és szivdobogás legfinomabb árnyalatairól is tudomást vehetünk úgy közletről, mint távolabbról.

Szigligeti szülőháza Nagy-Váradon.

Néhány nap múlva egy éve lesz, hogy irodalmunk elvesztette legérdemesebb és legtermékenyebb drámaíróját, s az irodalmi társaságok és a nemzeti színház, melynek fennállása óta leghatalmasabb oszlopa volt, kegyeletes megemlékezést szentelnek a megboldogultnak.

A Petőfi-társaság e hó 6-án tartott évi közgyűlésében gróf Zichy Géza olvasta föl Szigligeti szék emlékeztetőjét, melyben fölemlítvén a költő érdemeit hazája, annak színirodalma és nemzetiisége körül s méltatva őt mint a tragoedia, vigjáték és középajú drámák páratlan termékenységi és hivatottsági művelőjét, így szól:

Ha Szigligeti írói működését ezzel befejezettek mondanók, ha mást nem írt volna, működése már is óriási lenne, — de ő még egyebet is tett: megteremtette a népszínművet.

A népszínmű, mint műfaj, tragicomedia, a vig és komoly elemek vegyülete. De szellemére nézve a nép géniusának győzedelme az erkölcsei és művészi világban. Midőn Szigligeti 1843-ban a „Szökött katonával“ a színpadra lépett, nem csak irodalmi, nem csak művészi, de politikai, sőt hazafias tettet végzett. Megnyitotta a népek Thália templomát s a közönséghez fordulva mondá: nézzétek, e parasztek éreznek, mint ti, gondolkodnak, mint ti, és sokkal erkölcösebbek, mint ti; nincs jogotok elnyomni, nincs okotok lenézni őket. E parasztek indulatai bár erőszakosabbak, de annál eredetibbek, haragjuk szörnyű, szerelmök hű és lángoló és nekibusulásuk, mely síró dalban nyilvánul, a ti melancholiátoknál semmivel se rosszabb.

E libegő-lobogó ingujjú embereket pajzán kispapongó kedvükben, majd el-elboruló kedélyvilágukkal a színpadra állítani, saját tipikus fajjellegükben bemutatni, érdekes mezében csoportosítani, — ezt akarta Szigligeti, és mennyire sikerült az neki! Hogy egyrészt a magyar nép hajlamának eleget tegyen, másrészt a színművet élénkebbé, szingzagabbá tegye, beleszótt a népdalt. Mily hálával tartozik ezért a népköltészet és magyar zene! Bármily hihetetlennek látszik is, ez időben Pesten a népdalt és népdalt nem ismerték, a fővárosi közönség nagy többsége nyelvre, érzelmre német volt, Magyarország nem a fővárosban volt. Habár a népszínmű demokratikus áramlat befolyása alatt született is — Szigligeti a népszínművet főleg azért teremté, hogy a nemzeti színháznak az idegenek és hazai idegenek köréből közönséget szerzhessen. Bemutatni a népdalt a pesti közönségnek, mely a német színházban a legbágyabb bohózatokon is elmulatott, azt a színházba esalni, megkedveltetni a magyart a németajku magyarral és így erősen nemzeti színtérrel — ez volt Szigligeti célja. — A „Szökött katonával“ hatása óriási volt. Útazhosszat kezdették a magyar dalokat énekelni, a magyar szót terjedtetni, a magyar néptáncz polgárjogot nyert a középosztály házában, a főrangnak terembe pedig b. Wenckheim Béla által vezetett be. A „Szökött katonával“ két utazójának, Parti és Tengeri meglekésztetésé csakhamar viharos tapsal fogadtattott, jeleül, hogy a közönség nemzeti érzelmét bátran bevalja és kész annak érvényt is szerezni.

A nemzeti színház körüli munkásságára térvén, így folytatja Zichy:

E sokat hányatott intézet, hol bizottságok, hol bérlek, igazgatók és inténdások néha lelkiismeretes, de mi gyakran értelmetlen és letetlen vezetése alatt, a bukás széléhez sodortott. És ekkor Szigligeti, mint bukófélnél levő czég derék pénztárnoka, saját munkája által mentette meg a ház becsületét, életét. Pedig e ház nem egyszer ingadozott, midőn a belviszályok és

pénzzavarok nöftöttek, midőn a közönség hideg közönye annyira ment, hogy volt lap, mely a színház bezárását ajánlta. Vörösmarty pedig egy párhely-tartó fúri család távozásán kesergett. Ezek sanyaru viszonyok valának. Szigligeti pedig dolgozott, türt, remélt és — átesett a válságon. Ez intézet fölvirágzása volt legszébb álma, reménye. Mint titkár, rendező, később igazgató folyton reformokon törte fejét, a dráma elkülönítése az operától, a dramaturgi állás megteremtése, a szími képezde reorganizációja, pénzügyek rendezése és sok más, — ő anynyit tett ez intézetért, hogy ha a nemzeti színház mind a négy szegletére az ő szobrát állítaná, senki sem mondatná, hogy hálájában tuloz.

A háznak, melyben Szigligeti Ede született, ez alkalommal bemutatjuk rajzát. Várad-Olaszának azelőtt Kánya-, utjabban Nagy-Füzes-utczájában áll a kis földszintes ház, az utczára nyíló kapujával és négy ablakával. Itt töltötte Szigligeti, akkor még Szathmáry József gyermekévit. Nagy-Várad lelkes közönsége az által is meg akarta őrizni nagy fia emlékét, hogy e házat emléktáblával jelölték meg mult év márczius 8-án, mint Szigligeti születésének napján. Akkor megírtuk mi is a valóban szép ünnep folyását s most csak fölemlítjük, hogy ugyanakkor az utczát is a Szigligeti nevére keresztelték. A házat jelölő szép márványtáblán, a ház jelenlegi tulajdonosa, Szikszay Dániel ur, a költő ifjúkori barátja által írt következő emléksorok olvashatók:

Bölesöd itt ringott, itt gyúlt ki az isteni szikra, A művészet egén lángoló csillag utóbb. A láng most kialudt, de kihat dics-fénye örökre S míg magyar él, neved és szent porod áldva leend.

Joachim.

A zenevilág legfölkapottabb, legdivatosabb hangszere a zongora és a hegedű. Az egyik egész zenekar egyetlen hangszerben egyesítve, a másikon megvan a hangnak a hajszál századrészeig osztható minden árnyalata. Az egyik a polyphonikus, a másik a melodikus zenei tőkely hangszere.

Van valami melegítő abban a tudatban, hogy mind e két hangszer legnagyobb, legkitünőbb művelőjét a világnak a mi hazánk adta.

Liszt Ferencz és Joachim József. Az egyik a zongora, a másik a hegedű királya. Hasonlíthatatlan vetélytárs nélkül állók: ez rólok a világ ítélete, mely ellen szót emelni egyenlő lenne a zeneértők szemében a legvakmerőbb fölségsértéssel.

Liszt Ferencz még e hó folytán haza jön. Joachim már itt van közöttünk. Fájdalom, csak rövid időre; mert ő nem a miénk, hanem a világs a világ elfogadja ugyan a legnagyobb ajándokot még az oly szegény országtól is, mint a miénk, vissza azonban nem adja többé, legfölből kölesönkép.

Joachim József 1830-ban látott napvilágot Keczel, hol atyja szegényebb sorsú zsidó kereskedő volt s később Budapestre költözött. A gyermek már igen kis korában gyakran ellopózott a szülei háztól s meglapult egy-egy szurtos korcsma zugában, honnan lángoló szemekkel kísérté a barna cigányok játékát s mohón nézte, hogy járja a bűvös boszorkány-tánczot kezökben a vonó. Aztán haza ment, lekasztott a szegről egy ott revesedő rozszant gitárt s annak a hurjain próbálgatá utána pengetni a füleiben zümmögő nótákat. Atyja kedvtelve nézte a gyermek szenvedélyes időföltését s egy reggel meglepte egy — igazi hegedűvel. A fiu aztán egész nap nem esi-

nált egyebet, mint reszelte a hegedűt, majd hogy minden lakót el nem riasztott vele. Nem telt bele azonban sok idő s a mit a kis Pepi művelt, nem volt többé reszelés, valóságos nóták kerültek elő a hegedűből. Nem tanította senki rá, magától találta meg a nyitját, összes előtanulmányára az volt, a mit a cigányoktól látott s inspirációja a szép, fülbemászó magyar nóták hangjaiból támadt, melyek elkísérték egész későbbi fényes pályáját s művészi kifejezést nyertek világhírű „magyar koncertjében.“

Bűn lett volna a gyermeket nem taníttatni s a szegény zsidó kereskedő e bünt nem kívánta lelkére vállalni. Volt akkor Pestnek egy Szervacsinszki nevű kitünő hegedűse, a ki a kis fiut örömmel fogadta tanítványának. Joachim ma is kegyelettel emlékszik ez első tanítójára, kitől elsajátította a balkez biztoságát s ezzel a pontos intonációt és a futamok tisztaságát. Rövid időn annyira vitte a gyermek, hogy mestere egy hangversenyen bemutatthatta. Akkor még nem volt több hét évesnél. Talán még lesznek a fővárosban — mondja egy életirója, — a kik emlékeznek, mikor Szervacsinszki egy kis gyermekkel egy Eck-fele nehéz koncertet adott elő két hegedűre. A liliputi művész játéka egész lázongást idézett elő a közönségben, mindenki csak a kis „csodagyermekről“ beszélt s nem egy műfőrt csóválta sajnálkozva fejét, hogy ime ismét egy kitünő tehetség, mely el fog pusztulni, mivel korán fejlett. Nagy volt akkor a bizalmatlanság a csodagyermek iránt.

Szerencse, hogy vannak a szabály alól kivételek. A kis Joachim ilyen volt. Tehető s rokoni figyelme feléje fordult, s azok elhatározták, hogy Bécsbe viszik, hol akkor Hellmesberger (a négyes koncertek mai híres mesterének, Józsefnek atyja) és a magyar származású Böhm József voltak a legnevezetesebb hegedűmesterek. Hellmesberger úgy találta, hogy a fiuból soha se lesz semmi, mert a jobb kéz gyöngye a nyirettyüre. Így került Joachim Böhmhöz, a ki fölfedezte benne a geniust, s annyira megszerette, hogy házába vette, s nem is eresztette el többé csak mint kész művészt.

Lipszbe ment legelőször, hol Mendelssohn-Bartholdy, Hauptmann és Schumann társasága termékenyítőleg hatott szellemére. Mendelssohn kivált mindent elkövetett, hogy a kis „trombitás angyal“ — a hogy ő nevezte — kipótolja iskolája hiányait, hogy tanuljon s legyen valóban az, a mire a természet által hivatva van. Nem sokára itt is fölépelt, tizenhárom éves korában, egy Viardot-Garcia asszonynál rendezett hangversenyben Mendelssohnmal egy Beriot-fele rondót adván elő, s egy közönség, mint a műfőrt nagy zenészek a legnagyobb dicsérettel halmozták el.

Ekkor Londonba ment, hol Mendelssohn ajánlata megnyitotta előtte a híres philharmoniai hangversenyeket, — csak kivételkép, mert Londonban nem szerették a csodagyermekeket. De elég volt egyszer föllépnie és játszania, hogy elismerjék a művészet fölkelőjét. Joachim ez időtől kezdve mind a mai napig a legünnepeltebb hegedű-művész Angliában s ünnepe van a zenei köröknek, valahányszor oda megy, a közönség pedig tenyerén hordja a „hegedűsök királyát.“

1849-ben a weimari udvar meghívta hangversenyestereket; 1851-ben Hannoverben foglalta el a karnagyi állást és 1866 után a berlini zeneakadémia igazgatója lett, mely állomásán azóta végleg megmaradt. Ez időre esik Joachim működésének fénykora; nemcsak mint előadó művész ragyog, hanem egyuttal a zeneköltes terén is maradandót produkál.

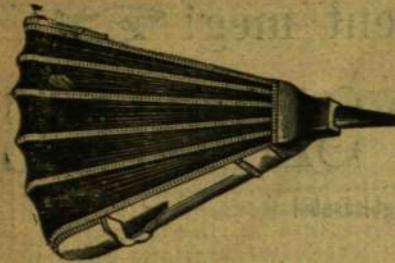
Weimarsban Liszt Ferenczel baráti viszonyba lépett, s Liszt — már akkor híve, apostola Wagner Rikárdnak, — először Joachimot is az új zeneirány táborába esalta. De Joachimnál a lelkesedés nem tartott soká. Mindig a klasszikusokhoz, a formazsépesség előkelő mestereitől hajolva, most, hogy mámorából fölcsodott, még inkább átengedte magát a zenei klassziczizmus befolyásának és ettől kezdve az új zeneiránnyal örökre szakított. Liszt fantasztikus, szélső érzelmek közt hányódó lénye és Joachim kimért, komoly, alaki tökélyre vágyó egyénisége közt a hirtelen kötött viszony nem maradhatott sokáig benső.

Hannoverből, hol György király különösen kegyelte, Joachim évenként nagyobb hangverseny-körutakat tett, leginkább Angliában, Ausztriában és Németországban. Így jutott el hozzánk is 1861-ben, a muzeum termében lépve föl.

Budapest, gyár-utca
16. sz.
 Pozdech József utódai,
 Thury János és Kóts Imre
 ujmódorú **harang-**
felszerelési és fu-
vó gyárában

minden nagysága **harangok** öntése és oly módorú felszerelése vállaltatik el, hogy a **harangok** használata a koronában tiszteltetés megfordíthatóság következtében, csaknem örökösnek mondható, mert a kikopott helyek minden fordítás által a megpedést lehetetlenítik. A haranghúzási erő határozására apad le. — Készítetnek e gyárban **vertvas állványok is**, melyek a harangokat társversélyben megvédik. — Szolgál e gyár mindennemű **fuvókkal, ulókkal** és bármilyen nevezendő **lovács szerszámmal**; javít mindenfélre, a **nagyszerűségére** vágó eszközöket; **becserél** harangokat és ütöket is. A nagyérdemű közönség becses megrendelésért tisztelettel kérik. 5058

Professor E. Bedo's Onionar-Extract.

(Szakáll-tinctura.)

Kitűnő, biztosított szer gyors és erős szakállnövé előidézésére. — Hatása még ifjaknál is meglepő, és mindig biztos eredménnyel alkalmaztatik. **Egy üvege 1 frt 50 kr.** — Letét **Budapestben: Török József** gyógyszerésznél, a király-utczában. 4892/4

A bécsi és párisi elegáns hölgyvilág által évek hosszú sora óta használt jeles **Euchromin**

hölgy-por

az arcbőr finomítására s természetes gyöngépir előidézésére, különböző árnyalatokban kapható; dobozokint 1 frtért:

BÉCSBEN: Heiligen Geist Apotheke, L. Opern-gasse Nr. 16. (előbb Bürgerspital, Kärntner-strasse).
BUDAPESTEN: Török József gyógyszerüzében.
PÁRISBAN: Brunhes et Hunt, 4 rue Auber.
 Parfumerie Pillas, 19 rue Radziwill.
 Société commerciale, 39 et 41 Boulevard Hausmann. 5076

Füstölt tengeri halak.

Kieli kúszhal, aranyárgára füstölve, körülbelül 200 dbos ládával, frt 1.50, 2 láda frt 2.30, 6 láda frt 6. **Füstölt hunder**, 5 kilos ládával, frt 2.20, 3 láda frt 6. **Kieli füstölt hering**, 5 kilos ládával, frt 2, egész frt 2.50. **Lazac hering**, 5 kilos ládával, frt 2.20, 3 láda frt 6. **Angola** 5 kilos ládával frt 6. Minden jegyzés bérmentesen küldetik Ausztria-Magyarország bármely posta-állomására. 5084
 Ottensen, Hamb. rg mellett **Mohr A. L.**

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irod. intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4.) megjelent és kapható:

E M I L,
 vagy
A NEVELÉSRŐL.
 Irta
ROUSSEAU J. J.
 Francziából fordította és magyarázó jegyzetekkel ellátta
FÜHRER IGNÁCZ.
 Ára füzve 2 frt 40 kr. o. é.

A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható:

Dr. KAUTZ GYULA.

A nemzetgazdaság- és pénzügytan rendszere.

Harmadik kiadás átdolgozott és javított kiadás. Külön kiadás:

I. kötet. **A nemzetgazdaság általános tanai.** Füzve . . . . . 2 frt.
 II. kötet. **A nemzetgazdaság különös tanai.** Füzve . . . . . 2 frt.
 III. kötet. **A pénzügytan rendszere.** Füzve . . . . . 2 frt.

Kiadja és nyomtatja Franklin-Társulat Budapestben, egyetem-utca 4-ik szám.

A legolcsóbb, legelterjedtebb, legkedveltebb néplap a magyar hazában.

mely iránt keletkezése óta a közönség részvéte folyton növekedik, s mely jelenleg kilencz ezer példányban küldetik szét.

„KÉPES NÉPLAP”

mely ismeretterjesztő részében korszerű, mulattató tanulságos olvasmányt nyújt, a nevezetes hazai és külföldi fejleményeket képes magyarázatokkal kíséri;

„Politikai Híradó” című rovatában a bel- és külföldi politikai eseményeket velős rövidséggel előadja, pártatlan elfogulatlan igazságszeretettel, tulzás nélkül, de mindenkor teljesen és föltétlen független meggyőződéssel értelmezi, —

mely terjedelmét, csinos kiállítását szellemi tartalmának minőségét tekintve, a legolcsóbb lapnak nevezhető nemcsak hazánkban, de — tekintve azt, hogy a külföldi hasonló olcsóságú lapokat százezernyi előfizető közönség tömeges részvéte támogatja, legolcsóbb az egész világon.

A „Képes Néplap” melléklapja

„HÁBORU-KRÓNKA”

esetleg a háboru s az ennek utójátékát képező katonai műveletek befejeztével **VILÁG-KRÓNKA** című képes néplap a jelenleg folyamatban levő és a berlini kongresszussal véget nem ért, sőt inkább megindított új államalakulások, valamint általában a világ egyéb részeiben keletkező mozgalmak színterének eseményeit, szereplő egyéneit és tömegeit ismerteti képekkel ékített részletes leírások- és magyarázatokkal, s ekként mint a politikai közlemények kiegészítője, az immár állandósult folytonos változásokat gyorsan és népszerűen értelmező időszakos képek lexikon, — ugy a politikai, mint az encyclopaediai sajtó között maradt hézagot betölti, s általánosan érzett szükségletet pótol.

A „Képes Néplap” kiadóhivatala

(Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

előfizetéseket folyton elfogad következő feltételek mellett:

A „Képes Néplap” félévre . . . . . 1 frt.
A „Képes Néplap” a „Háboru-Krónka”-val együtt félévre . . . . . 2 frt.

A FRANKLIN-TÁRSULAT

magyar irodalmi intézet kiadásában Budapestben (egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtáránál kapható.

BÖLCS NÁTHÁN.
 DRÁMAI KÖLTEMÉNY ÖT FELVONÁSBAN.
 Irta
LESSING GOTTHOLD EPHRAIM.
 Némethől fordította
ZICHY ANTAL.
 (Lessing arcképeivel.)
 Ára füzve 1 frt 50 kr.

RÓMAI RÉGISÉGTAN,
 A RÓMAI IRODALOMTÖRTÉNET VÁZLATÁVAL,
 BOJESSEN-HOFFA NYOMÁN
 a gymnásiumok felsőbb osztályai számára és magánhasználatra,
 átdolgozta
ÓKÁNYI PÁL,
 tanár.
 108 ábrával. Ára füzve frt 1.40

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: egész évre . . . 12 frt félévre . . . 6 *
 Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: egész évre . . . 5 frt félévre . . . 3 *
 Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: egész évre . . . 6 frt félévre . . . 3 *

3-dik szám. 1879. **BUDAPEST, JANUÁR 19.** **XXVI. évfolyam.**

KHEIREDDIN PASA.

SZEGÉNY Törökország valóságos kórtani objektum. Száz meg százféle orvos, feleser, borbély, kuruzsló és javasasszony próbálgatja rajta művészetét. Izasztják, aztán mindjárt reá jégbe borogatják; fölfedezik, hogy vérszegénységben szenved s rendelnek neki „vasat”, aztán nyomban eret vágnak rajta; ugy találják, hogy nem mozog eleget, az a baja, aztán ágybafektetik s körüláslizzzák; a gyomrát találják rossznak, aztán fejtől gyógyítják; megamputálják, levágják tagjait, belehasítanak az eleve nébe, — kimerül gyógykezelésében az egész pathologia és chirurgia — a szegény beteg ember mégis él, még sem pusztul el, sőt reményleni meri életben maradását s elkövet mindent, hogy föllábadjon s egészséges emberszámot tegyen ismét.

Reményük az élethez most ismét erősebb lett, mióta Kheireddin pasa lett a nagyvezir. Erélyétől, mely hír szerint a Mithád pasáéval vetekedik, európai miveltetésétől, mely szerencsésen párosul benne a legtisztább nemzeti szellemmel, tapintatától és becsületességétől várják a roskadozó birodalom megmentését. Végre egy orvos, a ki egyöntetű, következetes gyógmódot követ s kinek kilátása van, hogy a gyógykezelést nem veszik el tőle, mielőtt gyakorlati eredményét látnák.

Kheireddin a legregényesebb multú emberek egyike, a kihez hasonló már nem is igen akadhat másutt, mint távol keleten, az „Ezeregy éj” hazájában.

Származásáról, életéről a legkülönbözőbb s egymással sokban ellenkező jelentéseket közölték ugy a hazai, mint a külföldi lapok. Azt hisszük, a valósághoz az jár legközelebb, a ki a lehető legközvetlenebb forrásból merit, mi tehát Kheireddin származására Oszman bejnek, az ismert nevű török történésznek, Kheireddin egykori fegyvertársának, a nagyvezir fiverei személyes barátjának a szentpétervári „Nowoje Wremja” című lapban közölt adatait fogadjuk el a leghitelesebbeknek.

Ez adatok szerint Kheireddin abkház származású. Bambarieben született Szu-

chum-Kale közelében. 1835-ben két fivérével, Javorról és Mukhliszszal a tophanei rabszolgavásáron megvették a padisah úgnökei. De a szultán csak Javort és Mukhliszit tartotta meg, Kheireddint pedig oda ajándékozta a tuniszi bejnek.

A két fivér a szultán szereljába vitétt s ott Abdul Medzsid és Abdul Aziz hercegeknek és későbbi szultánoknak lettek rabszolgái. Javor a szereljában megtanulta a zenét s még néhány mulatságos mesterséget s ez által kegyencezőn Abdul Medzsidnek. Kevésbé volt szerencsés

Mukhlisz. Ez is a zenére adta magát, de nem nagy sikerrel s csak kardaltnoksággal tudta felvenni.

Oszman bej 1855-ben ismerkedett meg először Mukhliszszal. Akkor mind a ketten Musztafa pasa musirnak s Batum parancsnokának voltak hadsegédei. Ma már Mukhlisz is pasa, a ki szintén részt vett a most lefolyt háboruban és pedig Armeniában, a hol a Kiszil-Tepe melletti csatában meg is sebesült.

A véletlen ugy akarta, hogy Mukhlisz és Kheireddin 1855-ben szülőhelyük kö-

KHEIREDDIN PASA.